

INDEKSY ZBIORCZE RASY SIMENTALSKIEJ

Od pewnego czasu w naszym kraju toczą się rozmowy na temat zmiany i rozwinięcia indeksu wartości hodowlanych dla rasy simentalskiej. Korzystając z okazji, postanowiliśmy przypomnieć podstawowe założenia konstrukcji indeksów selekcyjnych dla zwierząt tej rasy, jakie obowiązują w poszczególnych krajach.

Obecnie w Polsce obowiązuje indeks produkcyjny, na który składa się wartość hodowlana dla kg tłuszczu oraz podwojona wartość hodowlana dla kg białka (Indeks = wh kg tłuszczu + $2x$ wh kg białka). Oprócz niego prowadzona jest ocena cech pokroju, jak i cech mięsnych. Brak jednak bardziej szczegółowych informacji na temat cech funkcjonalnych.

GZW – wzór do naśladowania

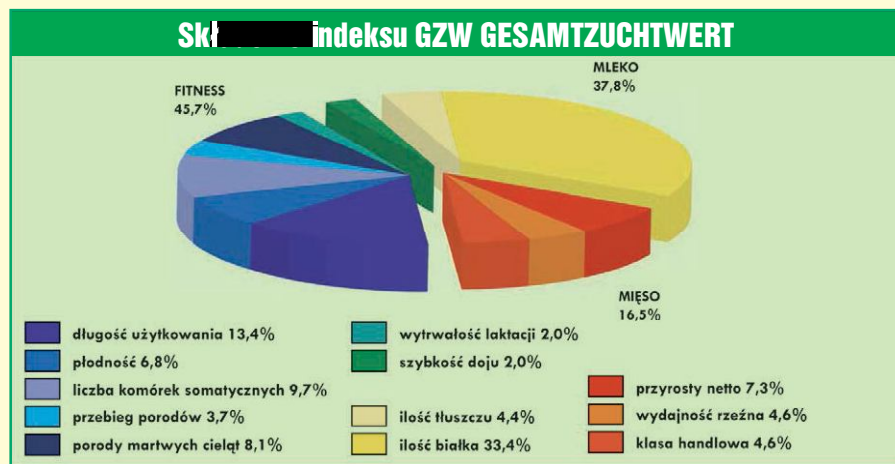
Od lat potentatami na skalę światową w hodowli bydła rasy simentalskiej są Niemcy i Austria. Swój sukces opierają w dużej mierze na konstrukcji indeksu łącznego GZW, a także liczebności populacji aktywnej popularnego *Fleckvieh*.

Na przestrzeni lat tamtejszym hodowcom udało się znacznie powiększyć wydajności w swoich stadach. W ciągu 30 ostatnich lat wzrosły one średnio o 2,5 tys. litrów. Nie dziwi zatem fakt, iż uwagę skierowano już nie na poprawę cech produkcyjnych, ale została ona przeniesiona w znacznym stopniu na parametry cech użytkowych. W ankiecie przeprowadzonej w 2012 r. w Austrii przepytano tamtejszych farmerów na temat ich indywidualnych celów hodowlanych. Aż 29% z nich wskazało na potrzebę poprawy cech funkcjonalnych w swoim stadzie. Dodajmy dla porównania, że podobną ankietę przeprowadzono w 1998 r. Wówczas na te cechy wskazało tylko 19%, natomiast większy nacisk kładziono jeszcze na produkcję mleka (tu nastąpił spadek aż o 8 punktów procentowych). Podobnie obniżyło się znaczenie wartości cech mięsnych na rzecz cech pokroju, które, jak wiemy, bezpośrednio wpływają potem na użytkowanie stada. O tym, jak duży nacisk kładzie się u naszych zachodnich sąsiadów na cechy funkcjonalne świadczy waga tego podindeksu: 45,7%. Najważniejszą rolę odgrywają tu: długowieczność, liczba komórek somatycznych i porody martwych cieląt.

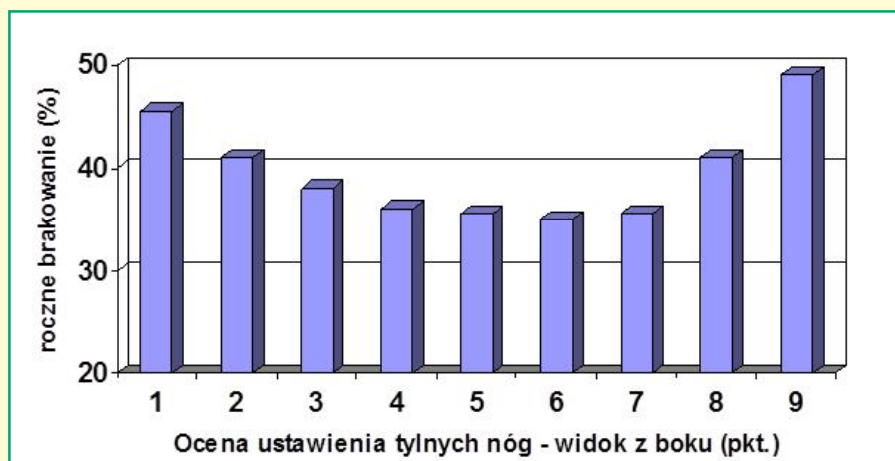
Jeśli chodzi o produkcję mleka, uwagę zwraca duża przewaga wagi białka nad tłuszczem.

Natomiast w podindeksie mięsnym największą rolę pełnią dzienne przyrosty netto: 7,3%.

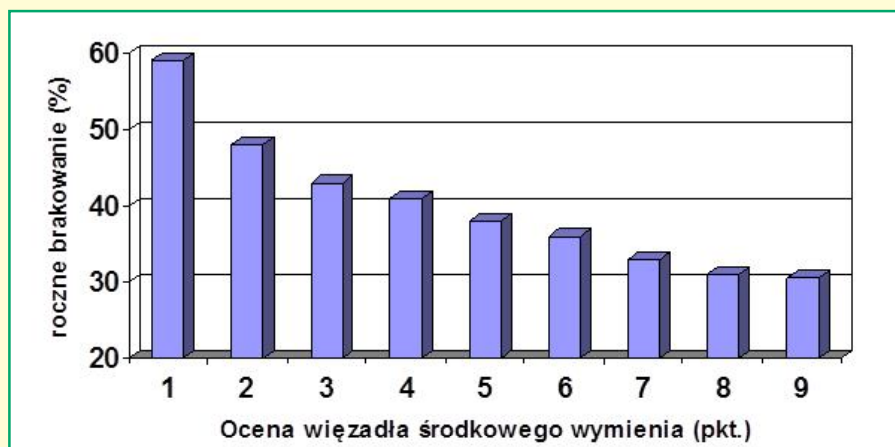
Do indeksu GZW nie zalicza się cech pokroju, ale pełnią funkcję pomocniczą. Jak wiemy, przez lata wielokrotnie analizowano korelacje oceny liniowej a długowiecznością krów. Wyniki wskazują, że do cech, które najsilniej wpływają na długowieczność należą: nadmierna głębokość wymienia, słabe przednie i tylne zawieszenie wymienia, niska odległość wymienia od stanowiska oraz wady budowy nóg i racic.

Wykres 1. Składowe indeksu GZW.

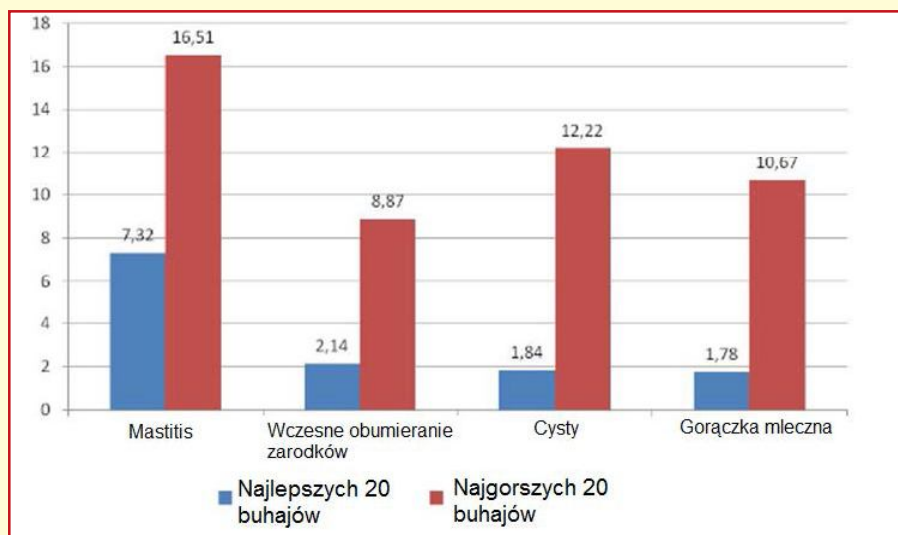
Wykres 2. Zależność między oceną cechy „ustawienie nóg tylnych” a brakowaniem krów czarno-białych w Holandii (Poradnik Hodowcy, 2002).

Wykres 3. Zależność między oceną cechy „wiązadło środkowe wymienia” a brakowaniem krów w Holandii (Poradnik Hodowcy, 2002).

O tym, że warto badać cechy użytkowe niech świadczy wykres nr 1. Przedstawiono na nim procent córek z przynajmniej jedną

diagnozą z czterech przypadłości wśród 20 buhajów topowych i 20 najgorszych. Mimo że są to na ogół cechy nisko odziedziczalne,

Wykres 4. Procent córek, u których stwierdzono przynajmniej jedną diagnozę z podanych przypadłości.

slupki po prawej wielokrotnie przewyższają te po lewej, czy chodzi o mastitis, wczesne obumieranie zarodka, cysty, czy gorączkę mleczną.

Czeski indeks SIC

Przejdźmy do indeksu czeskiego SIC. Jego konstrukcja przypomina indeks GZW. Zresztą nie bez przyczyny. Nasi południowi sąsiedzi już w 2008 roku zaczęli współpracę wraz z Niemcami, Austrią i Węgrami, by wspólnie szacować wartości hodowlane dla cech mięsnych. W 2011 r. współpraca objęła również parametry pokroju, natomiast rok temu rozpoczęto również obliczanie wartości hodowlanych dla cech produkcyjnych na podstawie genotypów.

Czeski indeks SIC	
Produkcja mleka	40%
Cechy mięsne	17%
Cechy użytkowe	43%
Mleko	
Białko kg	32%
Tłuszcz kg	8%
Cechy mięsne	
Dzienne przyrosty netto	8,00%
Klasa	4,50%
Ilość mięsa w tuszy %	4,50%
Cechy użytkowe	
Nogi i racice	3%
Wymię	15%
Umięśnienie	7%
Rama ciała	2%
Płodność	8%
Liczba komórek somatycznych	7%

W indeksie SIC, podobnie jak w przypadku GZW, duże znaczenie mają cechy funkcjonalne. Jednak dużą część z nich stanowią cechy pokroju. Aż 15% z wagi całego indeksu SIC to budowa wymienia, 7% stanowi umięśnienie, 3% to waga budowy nóg. Liczba Komórek Somatycznych to ok. 7%. Natomiast wśród cech produkcyjnych stosunek białka do tłuszczu wynosi 4:1. W Czechach nadal prowadzone są rozmowy na temat ewentualnych zmian w indeksie SIC.

Pozostałe kraje

W Szwajcarii populacja aktywna czystorasyowych simentali to ponad 20 tys. sztuk bydła. Oprócz podindeksów: mlecznego, funkcjonalnego i mięsnego, 20% wagi przysługuje dla podindeksu pokroju.

W indeksie włoskim IDA uwagę zwraca duża rola indeksu mięsnego – aż 24% = blisko 20% wagi indeksu pokroju (z czego aż 15% za wymię). Oprócz tego bardzo niska waga kg tłuszczu – tylko 2 procent, przy 37% dla kg białka, a doszacować należy również dodatkowe 5% dla procentowej zawartości białka.

W rozważaniach nad rozwinięciem polskiego indeksu wartości hodowlanych dla rasy simentaliskiej należy zwrócić przede wszystkim uwagę na wszystkie cechy dziedziczne, które mają realny wpływ na ekonomikę hodowli, a mówiąc wprost: odbijają się pozytywnie na zasobności portfela hodowcy. Trzeba przy tym pamiętać, że decyzje podjęte dzisiaj przyniosą skutek w perspektywie 5 – 10 lat. Parametry produkcyjne dają przychody, ale cechy funk-

Szwajcarski indeks łączony	
Cechy	%
Mleko kg	3
Tłuszcz kg	6
Tłuszcz %	3
Białko kg	16
Białko %	7
Produkcja łączna	35
Liczba komórek somatycznych	5
Długowieczność	6
Wytrwałość laktacji	4
Wzrost wydajności (laktacje 1 do 3)	4
Szybkość udoju	3
Porody	3
Cechy funkcjonalne łącznie	25
Cechy pokroju	20
Dzienne przyrosty netto	10
Klasa tuszy	10
Cechy mięsne łącznie	20
Indeks łączny - suma	100

Indeks włoski IDA		
Mleko 44%	Białko kg	37%
	Tłuszcz kg	2%
	Białko %	5%
Cechy mięsne	Indeks mięsny	18%
	Umieśnienie	6%
Pokrój	Nogi i racice	5%
	Wymię	14,50%
Fitness	Szybkość udoju	7,50%
	Liczba kom. som.	-5%

cjonalne czy skorelowane z nimi wartości hodowlane dla cech pokroju, przyczynią się do redukcji kosztów. Nie możemy również zapominać, by nadać poszczególnym wartościom hodowlanym określoną wagę procentową, zależnie od ich wpływu na opłacalność hodowli.

Materiały dostępne dzięki uprzejmości Światowej Federacji Hodowców Bydła Simentaliskiego.

Opracowanie: Dariusz Mroczka

Kraj	Mleko (%)	Mięso (%)	Fitness (%)	Inne (%)
Niemcy/Austria	38	16	46	0
Czechy	40	17	43	0
Włochy	44	24	12,5	19,5
Chorwacja	40	30	30	0
Szwajcaria	35	20	25	20
Węgry	40	30	30	0
Francja	45	0	37	18